

NOTA

OPSTART WERKING ROND ONROEREND ERFGOED VOOR DE GEMEENTEN ARENDONK, HOOGSTRATEN MERKSPLAS EN RAVELS BINNEN ERFGOED NOORDERKEMPEN IOED Grensland 2.0

INHOUD

Aanleiding	2
Vervolgtraject	2
Focus op bouwkundig erfgoed	3
Engagement voor toetreding tot integrale werking	3
Tijdspad	3
Middelen	4
Personeels- en werkingskost	4
Functieprofiel	5
Acties	6

Aanleiding

De gemeenten Arendonk, Hoogstraten, Merksplas en Ravels hadden in 2019 de ambitie om hun beleid rond onroerend erfgoed verder uit te bouwen. Een aansluiting bij de deelwerking onroerend erfgoed van Erfgoed Noorderkempen bleek op dat moment niet de meest wenselijke keuze. Er werd geopteerd om voor een aparte erkenning als Intergemeentelijke Onroerenderfgoeddienst (IOED) te gaan. Merksplas haakte toen af, maar de andere gemeenten namen hiervoor middelen op in hun begroting. Om de aanvraag tot erkenning als IOED mogelijk te maken richtten ze de projectvereniging Grensland op en werd er een beleidsplan opgemaakt. Op 15 januari 2020 werd dan bij het agentschap Onroerend Erfgoed een aanvraag ingediend tot erkenning als (IOED).

Op 30 april 2020 liet Vlaams minister voor Onroerend Erfgoed Matthias Diependaele de gemeenten weten dat de IOED Grensland niet erkend wordt. Aangezien Vlaanderen momenteel aanstuurt op grotere IOED's, is het ondertussen duidelijk dat een aparte Vlaamse erkenning als IOED voor deze gemeenten er niet komt. Hier stuurde de minister al op aan in zijn brief in april 2020. Hij wees er ook op dat de gemeenten beter aansluiting zoeken bij Erfgoed Noorderkempen. In zijn visienota *'lokaal onroerend erfgoedbeleid'* (26/2/2020) bevestigde hij ook de visie dat grotere IOED's voor meer bestuurskracht zouden zorgen.

Eind 2020 werd de projectvereniging Grensland in het licht van al het bovenstaande ontbonden maar de ambitie van de gemeenten bleef overeind en er werd gekeken naar alternatieve oplossingen.

Vervolgtraject

De visienota *'lokaal onroerenderfgoedbeleid'* geeft lokale besturen de kans om meer verantwoordelijkheden rond onroerend erfgoed op te nemen, maar hiervoor is natuurlijk ook expertise nodig. In het voorjaar van 2021 nam de stad Hoogstraten het initiatief om de ambitie uit 2019-2020 terug nieuw leven in te blazen. De drie bevoegde schepenen van deze gemeenten, die ook zetelen in de raad van bestuur van Erfgoed Noorderkempen staken hiervoor de koppen bij elkaar. De gemeenten Hoogstraten, Ravels en Arendonk hadden namelijk op hun respectievelijke begrotingen een jaarlijks budget voorzien voor een werking rond onroerend erfgoed van in totaal samen zo'n 35.000 euro. Er werd samen met Erfgoed Noorderkempen gekeken hoe deze middelen nuttig konden worden ingezet voor de opstart van een werking rond onroerend erfgoed binnen deze gemeenten.

Al snel werd duidelijk dat dit budget is niet voldoende is om hen te laten toetreden voor de volledige integrale werking (archeologisch, bouwkundig en landschappelijk erfgoed) van de IOED Erfgoed Noorderkempen. Dit was ook één van de knelpunten waarom deze piste in 2019 niet verder uitgewerkt werd. Gezien de Vlaamse visie op grotere IOED's, lijkt een aansluiting bij de deelwerking onroerend erfgoed de meest logische keuze. Des te meer omdat deze gemeenten ook al samenwerken met de andere gemeenten rond cultureel erfgoed (Erfgoedcel).

In de zomer van 2021 gaven de 3 schepencolleges van Arendonk, Hoogstraten en Ravels hun intentie aan om de voorziene middelen in te zetten voor de opstart van een werking rond onroerend erfgoed binnen Erfgoed Noorderkempen. Er werd ook opnieuw de vraag gesteld aan de gemeente Merksplas om mee in te stappen in dit nieuwe traject. De piste werd besproken op het Burgemeestersoverleg van 28 augustus 2021 en ook dit van 24 september 2021. Hierna gaf ook Merksplas aan mee te willen instappen in het verhaal. Voor deze opstart dienden ze goedkeuring te vragen aan de raad van bestuur van de projectvereniging Erfgoed Noorderkempen.

Focus op bouwkundig erfgoed

Gezien de beperkte middelen werd bekeken waar in eerste instantie de noodzaak het grootst is en hoe eventueel een latere doorstart naar de volledige integrale werking van de IOED kan voorbereid worden. Er werd daarom geopteerd om de voorziene middelen van de 4 gemeenten in te zetten voor het bouwkundige erfgoed¹. De bedoeling is om te werken rond de waardering van de inventaris bouwkundig erfgoed voor deze gemeenten. De methodiek werd door Erfgoed Noorderkempen de afgelopen jaren uitgewerkt en toegepast op de 7 aangesloten gemeenten. Deze waardering moet in de toekomst een kader bieden voor het beleid en advisering bij het ruimtelijk beleid en omgevingsvergunningen. Daarnaast zal de focus liggen op de effectieve advisering bij verschillende projecten die impact hebben op dit bouwkundig erfgoed (aanvragen omgevingsvergunning, ruimtelijke planning, etc). Hiervoor zal een deeltijdse medewerker aangeworven worden bij Erfgoed Noorderkempen. De erfgoedconsulenten van Erfgoed Noorderkempen zullen ook hun expertise inbrengen om deze medewerker te coachen en bij te staan in de opdracht.

Engagement voor toetreding tot integrale werking

De 4 besturen erkennen dat een werking rond onroerend erfgoed waardevol is en willen zich engageren om de komende 2 jaar ook binnen Erfgoed Noorderkempen actief mee te werken aan de toekomstscenario's die de volledige verbreding mogelijk moeten maken. Ze geven weliswaar aan dat deze beslissing door de nieuwe bestuursploeg dient genomen te worden (2025). Dit is logisch aangezien alle aangesloten gemeenten ook in 2025 hun meerjarenplan en -begroting opmaken.

Tijdspad

Om na de opstart de continuïteit van de werking te garanderen, wordt er in 2 grote fases gewerkt die afgestemd zijn op de gemeentelijke legislatuur. Wanneer het na positieve evaluatie van fase 1, wenselijk blijkt om de werking verder te zetten in het licht van een definitieve beslissing door de nieuwe besturen in 2025, kan fase 2 aangevat worden. Hierdoor valt er geen gat van 2 jaar en kan ook het dossier voor de toetreding tot de integrale werking ook verder uitgewerkt worden.

Fase 1: 2022-2023

- Opstart werking rond bouwkundig erfgoed
- Traject toekomstscenario's
- Evaluatie werking in 2023

Fase 2: 2024-2025

- Eventuele continuering van de samenwerking op basis van de evaluatie in 2023
- Voorbereiding definitieve beslissing door nieuw bestuur in 2025

¹ In eerste instantie werd rekening gehouden met de gezamenlijke middelen die Arendonk, Hoogstraten en Ravels voorzien hadden. Achteraf kwam er dus Merksplas (die nog geen middelen hadden voorzien) bij en werd er een herberekening gemaakt.

Middelen

3 van de 4 gemeenten hadden in hun meerjarenbegroting 2020-2025 al een budget voor de intergemeentelijke werking rond onroerend erfgoed voorzien. Dit budget werd voorzien bij de oprichting van de IOED Grensland ter ondersteuning van de Vlaamse subsidies. Het totale jaarlijkse bedrag van 35.000 euro werd uitgesplitst op basis van een verdeelsleutel volgens het aanwezig erfgoedpakket. Rekening houdend met de werklust, zouden de middelen van 3 begrotingsjaren moeten gecombineerd worden om een aanwerving voor 2 jaar mogelijk te maken.

Op het Burgemeestersoverleg van 24 september 2021 werd vastgeklikt dat indien ook Merksplas zou toetreden het dus zou uitkomen op een totale kost van 105.000 euro voor 2 jaar die gedragen zou worden door de 4 gemeenten.

Het gaat dus om 52.500 euro per jaar. Dit bedrag werd dan op basis van het aanwezig erfgoedpakket verdeeld onder de 4 gemeenten. Dit resulteert in de volgende jaarlijkse bedragen per gemeente:

<i>Gemeenten</i>	
Arendonk	€ 8.848,00
Hoogstraten	€ 22.723,00
Merksplas	€ 8.711,00
Ravels	€ 12.218,00
Totaal	€ 52.500,00

Personeels- en werkingskost

Om voldoende flexibiliteit in te bouwen naar de toekomstscenario's toe, wordt geopteerd om een contract van bepaalde duur voor 2 jaar uit te schrijven. Binnen deze tijdspanne is het ook mogelijk om de waardering voor de panden op de inventaris bouwkundig erfgoed van de 4 gemeenten af te ronden. Daarna kan dan een evaluatie gebeuren en op basis daarvan wordt er beslist om het traject al dan niet verder te zetten (zie tijdspad). Op dat moment dient er dan een vacature uitgeschreven te worden voor onbepaalde duur.

Indien er goedkeuring volgt en de timing het toelaat (en kandidaten direct beschikbaar zijn) zou deze medewerker begin 2022 kunnen starten. Indien de medewerker later start, kan de start- en einddatum verschoven worden.

Gezien de taak, de ondersteuning door de erfgoedconsulenten en de beschikbare middelen wordt geopteerd om de functie op B-niveau uit te schrijven. Met de beschikbare middelen is het mogelijk om iemand met enkele jaren ervaring voor 5/5 VTE voor een periode van 2 jaar aan te nemen. Vanuit de IOED stelt men hier ook nog bijkomende middelen tegenover om de personeelsgebonden kosten, dagdagelijkse werking en projecten te bekostigen. Om continuïteit te verzekeren (indien positieve evaluatie), wordt aan de gemeenten gevraagd om de middelen voor 4 jaar te voorzien in de meerjarenbegroting:

	2022	2023	2024	2025
Inkomsten				
4 gemeenten	52.500,00 €	52.500,00 €	52.500,00 €	52.500,00 €
Input IOED	7.600,00 €	7.600,00 €	9.800,00 €	9.800,00 €
Totaal	60.100,00 €	60.100,00 €	62.300,00 €	62.300,00 €
Uitgaven				
Personeelskosten	-54.709,09 €	-55.661,29 €	-57.981,01 €	-58.958,54 €
Personeelsgebonden werkskosten	-4.178,33 €	-2.978,33 €	-2.978,33 €	-2.978,33 €
Algemene werkskosten	-870,00 €	-590,00 €	-590,00 €	-590,00 €
Werkzaamheden	-352,25 €	-352,25 €	-352,25 €	-352,25 €
Totaal	-€ 60.109,67	-€ 59.581,87	-€ 61.901,59	-€ 62.879,11
Financiën	-€ 25,47	-€ 25,47	-€ 25,47	-€ 25,47
Tussenbalans begroting	-€ 35,14	€ 492,66	€ 372,94	-€ 604,58
Overdracht vorig boekjaar	€ 0,00	-€ 35,14	€ 457,52	€ 830,47
Eindtotaal	-€ 35,14	€ 457,52	€ 830,47	€ 225,88

Functieprofiel

Het betreft de aanwerving van een erfgoedmedewerker bouwkundig erfgoed. De grootste taken zijn de volgende:

Inventarisatie:

- Inventariseren van het bouwkundig erfgoed in de gemeenten Arendonk, Hoogstraten, Merksplas en Ravels
- Actualiseren van de vastgestelde inventaris bouwkundig erfgoed
- Plaatsbezoeken geïnventariseerd bouwkundig erfgoed
- Aftoetsen van de inventaris bouwkundig erfgoed met de erfgoedactoren en heemkundige kringen

Waardering

- Waarderen van het bouwkundig erfgoed in de gemeenten Arendonk, Hoogstraten, Merksplas en Ravels volgens de waarderingsmethodiek van Erfgoed Noorderkempen
- Aftoetsen van de waardering met de eigenaars, lokale erfgoedactoren, adviesraad en gemeentebesturen

Advisering en rapportage:

- Ondersteunen en adviseren van de gemeenten (en derden) over bouwkundig erfgoed
- Opvolgen van concrete dossiers met betrekking tot verbouwing of (gedeeltelijke) sloop van bouwkundig erfgoed: actieve rol in complexe projecten rond onroerend erfgoed, advisering in kader van aanvragen tot omgevingsvergunning en werken aan geïnventariseerd bouwkundig erfgoed

Ontsluiting

- Vergroting van het draagvlak rond bouwkundig erfgoed door nieuwsberichten via website en sociale media
- Aanspreekpunt voor vragen rond bouwkundig erfgoed
- Presentatie van resultaten van inventarisatie en onderzoek bouwkundig erfgoed

Acties

Actie	Wat?	Timing
Goedkeuring schepencolleges	Akkoord van de 4 schepencolleges over scenario, middelen en toetreding tot de deelwerking onroerend erfgoed	november 2021
Goedkeuring RvB Erfgoed Noorderkempen	Akkoord op de RvB voor dit scenario, vacature en toetreding tot de deelwerking onroerend erfgoed van de 4 gemeenten	18 november 2021
Opmaak vacature	Bouwkundig erfgoed medewerker	november 2021
Aanwervingsprocedure	publiceren vacature, sollicitaties, enz	december 2021
Wijziging statuten	Toevoeging van de gemeenten Arendonk, Merksplas, Hoogstraten en Ravels aan de deelwerking onroerend erfgoed op het deelnemersregister	januari 2022
Aanwerving medewerker	start en inwerken medewerker	februari-april 2022
Uitbetaling toelage 2022	Storting van de 4 gemeentelijke bijdragen voor de medewerker	april 2022 (?)